

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΕΡΕΥΝΑ ΜΑΣ

Τὰ «Γράμματα» τόσο ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὸ πρόγραμμά τους, ποῦ τείνει νὰ ἐξυπηρετῇ τὴν ἐλευθερωμένη σχέψιν σὲ κάθε τῆς ἐκδήλωση, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν πεποίθησιν πῶς, στὴν πραγματικὴν ἰδεολογικὴ ἀναρχία ποῦ δέρνει τὴ ρωμηοσύνη σήμερα, μιὰ προσπάθεια γιὰ νὰ ξεκαθαρισθοῦν ὀλίγες κεντρικὲς ἰδέες θὰ ἦτανε γενικὰ ἐπιθυμητή, διατύπωνσαν μερικὰ ἐρωτήματα, σ' ὅσους ἀνεξαιρέτως θὰ ἤμποροῦσαν μὲ κάποιον κύρος νὰ ρίξουν λίγο φῶς στὴ σημερινὴ συνείδηση. Εἶναι λυπηρὸ ὅμως ὅτι κάποια ἀπροθυμία κρατεῖ τοὺς σκεπτομένους καὶ ἔτσι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπαντήσεων ἕως σήμερα δὲν ἀνταποκρίνεται καθόλου στὶς προσδοκίαις μας. Καὶ ἐνῶ οἱ πολλὰ ὀλίγοι ξένοι στοὺς ὁποίους ἐστάλθηκε μιὰ γαλλικὴ μετάφρασις τῆς ἐρευνας, μὲ εὐγενικὰ βιάσις ἀπάντησαν κατὰ μέγα μέρος, οἱ πῶ ἀδόκητες ἀφορμὲς χρησιμεύουν ὥς δικαιολογία τῆς πνευματικῆς ὀκνηρίας τῶν περισσοτέρων ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας. Ὅχι, ἡ ἐρευνα τῶν «Γραμμάτων» δὲν εἶναι οὔτε πρόωρη οὔτε παράκαιρη : Δὲν ὑπάρχει ἀκατάλληλὴ ὥρα γιὰ μιὰν ἐξέτασιν συνείδησης μὲ τὰ μάτια τῆς εἰλικρινείας, καὶ καμμιά ὑποχρέωσις κανένα συμφέρον δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζει τὴν ἀπερίφραστη διατύπωσιν ἰδεῶν ποῦ ἐνδιαφέρουν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ ἐκδήλωση.

Ἀναδημοσιεύουμε ἐδῶ τὸ κείμενον τῆς ἐρευνας ἔτσι ποῦ καὶ ἂν ἔγινε τυχὸν καμμιά παράληψιν στὴν ἀποστολὴ τῆς, ἢ ἐπανόρθωσιν τῆς παράλειψης νὰ εἶναι πρόχειρη καὶ κατωρθωτὴ ἀπὸ κείνους ποῦ ἔχουν κατὰ ν' ἀπαντήσουν στὰ ἐρωτήματα.

ΕΡΕΥΝΑ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΦΥΛΕΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Ἡ φυλὴ ἐτερμάτισε δύο πολέμους — ὄχι στρατιωτικούς ἀλλὰ ἀποκλειστικὰ φυλετικούς, λαϊκοὺς πολέμους—ποῦ πραγματοποιοῦν, στὸ μεγαλειότερον μέρος τους, ἐκεῖνα τὰ ἰδανικά ποῦ τῆς χρησίμευαν ὡς βασικὸς ὁδηγὸς δράσης ἕως σήμερα.—Τὰ κεντρικὰ ἀποτελέσματα τῶν πολέμων αὐτῶν εἶνε :

α'. **Καθαρὰ ὕλικό :** Ἡ Συγκρότησις ἑνὸς φυλετικοῦ πυρῆνα ἐπιβλητικοῦ, ποῦ δικαιωματικὰ θὰ διοικεῖ ὅλον τὸν ἑλληνισμό, κι' ἐκεῖνον ἀκόμη ποῦ βροίσκεται σὲ διασπορά.

β'. **Καθαρὰ ἠθικό.** Ἀνάπλασις τοῦ Ἐθνικοῦ χαρακτῆρος μὲ νέα συστατικὰ τὴν αἰσιοδοξίαν, τὴν αὐτοπεποίθησιν καὶ τὴν αἰσθησὶν τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας—ποῦ δὲν ὑπάρχει παρὰ ὅταν συνταντίζεται μὲ τὴ δύναμιν.

Ἔτσι ἡ φυλὴ σήμερα ὄχι μόνον νοιώθει πῶς κυριαρχεῖ τὴ μοῖρα τῆς, ἀλλὰ ἀκόμα αἰσθάνεται πῶς ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὴ δύναμιν νὰ διαλέξῃ τὶς μελλοντικὰς τῆς κατευθύνσεις καὶ νὰ ἁρμονίσῃ τὰ ἰδανικά τῆς μὲ τὴ νέα κατάστασιν.

Τὴν ὥρα ὅμως τοῦ στιγμιαίου σταθμοῦ ποῦ ἰδεατὰ κάνει ἡ φυλὴ, πρὸ τοῦ νὰ ὁρμίσει σὲ νέα δράσιν, ἄφθονα προβάλλουν τὰ προβλήματα. Καὶ οἱ εἰλικρινεῖς συνειδήσεις μὲ θάρρος πρέπει

ν' ἀντικρύσουν, κατὰματα:—τὴν ἔλξη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐπιστημονισμοῦ μὲ τὰ παρεπόμενά του τὶς ἠθικὲς μεταλλαγὰς καὶ τὶς ἀντιμυστικιστικὰς καὶ ἀντιθρησκευτικὰς του τάσεις—τὶς κοινωνικὰς περιπλοκὰς μὲ τοὺς ἀναπόδραστους ἀγῶνες τῶν τάξεων—τὶς καλλιτεχνικὰς ἀτομικὰς ἐκδηλώσεις, πὺν γεννᾷ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνάλυσης, μὲ τὴν ἀνεξαρτησία τους καὶ τὴν ἀφιλοκέρδιά τους τὴν ἀπόλυτη—κι' αὐτὴ τέλος τὴν ἰδέα ἐνὸς εὐρύτερου πατριωτισμοῦ πὺν νὰ ξεπερνᾷ τὰ φυλετικὰ ὅρια, καὶ νὰ τείνει πρὸς ἓνα πατριωτισμὸ πολιτισμοῦ.

Εἶνε τὰ αὐριανὰ βιαστικὰ προβλήματα πὺν καμμιὰ ἀνάγκη ὅπως καὶ καμμιὰ δύναμη δὲν θὰ μπορέσει νὰ πνίξει, καὶ στὰ ὅποια ἀδιάκοπα καὶ ἐπιτακτικὰ θὰ καλούμεθα νὰ δίνουμε λύση πρόχειρη ἢ δριστική.

ῴ! ὅχι πὺς μιὰ ἔρευνα στὰ θέματα αὐτὰ θὰ μᾶς χάριζε ἓναν ἐξασφαλισμένον ὑπολογισμὸν τοῦ μέλλοντος. Ἡ ὑπάρξη εἶνε ἀνυπολογίσιμη στὸ μέλλον ὅπως ἀκόμη καὶ στὸ παρελθόν.—Ἀπλᾷ καὶ μόνον ἡμπορεῖ νὰ μᾶς γνωρίσει τὴ σημερινὴν κατάστασιν τῆς ἐνσυνείδητης σκέψης, καὶ νὰ μᾶς χορηγήσει μιὰν ὑπόδειξιν, γιὰ τὴ μελλοντικὴ κατεύθυνσιν. Καὶ τὸ ὅτι σὲ μιὰ δωσμένη στιγμή θὰ καθρεφτιστοῦμε στὴ συνείδησίν μας, εἶνε περιπέτεια πὺν ἀξίζει νὰ τὴν περάσουμε, καὶ ἂν ἀκόμα δὲν ἐλπίζουμε πρακτικὸ ἀποτέλεσμα.

Γι' αὐτὸ θὰ ἦταν ἐπιθυμητό, οἱ ἀπαντήσεις στὰ παρακάτω ἐρωτήματα νὰ μὴν ἀκολουθήσουν τὴν αὐθαίρετην διατύπωσιν τοῦ κείμενου, ἀλλὰ ν' ἀγκαλιάσουν, γενικώτερα ἀκόμη, τὴν ἰδεολογίαν πὺν γιὰ κάθε ἄτομον ὅπως καὶ γιὰ ὅλη τὴ φυλή, ἀποτελεῖ σύστημα ζωῆς ἐν συνείδητι.

*
* *

1ον. Φρονεῖτε ὅτι μὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς φυλῆς κατὰ μέγα μέρος σὲ ὄγκον συνοχῆς, ἢ μελλοντικὴν κατεύθυνσιν, θὰ μείνει ἐνιαία πρὸς ἐθνικιστικὴν δράσιν; Ἡ ἐθνικιστικὴ ἰδέα, ὅπως οἱ περιστάσεις καὶ ἡ φυλετικὴ κατάστασιν στὰ περασμένα τὴν εἶχαν μορφώσει ὑποχρεωτικά, θὰ μείνει ἀναλλοίωτη καὶ θὰ κεντρίζει τὶς ὁρμὰς πρὸς ἓναν ἱμπεριαλισμὸν ἀποκλειστικοῦ πατριωτισμοῦ; Πρέπει ἄραγε νὰ τείνουμε πρὸς ἄποιον εὐρωπαϊκὸν πατριωτισμὸν, πρὸς ἓναν πατριωτισμὸν πολιτισμοῦ—πὺν τὸ πρῶτον τοῦ βήματος εἶνε ὁ βαλκανικὸς πατριωτισμός;

2ον. Φρονεῖτε ὅτι ἡ ἐθνικιστικὴ ἰδέα φυλετικοῦ πατριωτισμοῦ ἡμπορεῖ καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κυριαρχήσει σὲ κάθε ἄλλη ἀτομικὴ ἢ ὁμαδικὴ ἐκδήλωσιν, εἴτε κοινωνικῆς εἴτε καλλιτεχνικῆς εἴτε φιλοσοφικῆς μορφῆς; Ὑπάρχει πιθανότητα δηλαδὴ νὰ συνταυτισθῇ ἡ ἰδέα τοῦ φυλετικοῦ πατριωτισμοῦ—πὺν πηγάζει ἀπὸ τὴν ὑποσυνείδητην ζωὴν τῶν αἰσθημάτων—μὲ τὰ πορίσματα τῆς ἐνσυνείδητης ἀνάλυσης, ἢ θὰ προκύψουν ρήξεις καὶ πρὸς ποίαν κατεύθυνσιν;

3ον. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς τὸν ὅποιον θεληματικὰ ἢ ἄθελα συνειδητὰ ἢ ἀσυνείδητα παραδεχτήκαμε, θὰ κομίσει καὶ τὰ τελευταῖα τοῦ ἀποτελέσματος προκαλῶντας τὴν ἀντίθεσιν τῆς ἐπιστημονικῆς σκέψης μὲ τὴν θρησκευτικὴν ἰδεολογίαν; Πρὸς ποίαν

κατεύθυνση ἥ θὰ τείνουν τὰ πνεύματα ; Θὰ τροποποιηθεῖ ἀνάλογα ὅλο τὸ οἰκοδόμημα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς ;

“ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ”

Υ.Γ. — Οἱ ἀπαντήσεις μποροῦν νὰ γραφοῦν σ' ὁποιοδήποτε γλωσσικὸ ἰδίωμα.

“ ΓΡ.”

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ

Μία σειρά ἐκδόσεων λογοτεχνικῶν ἔργων ποὺ ἐτοιμάζουν τὰ «Γράμματα» θὰ ἀφίσει ὠρισμένως ἐποχὴ στὰ φιλολογικὰ χρονικά. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Ἔργο τοῦ Μαβίλη, ποὺ σὲ λίγο θὰ εἶνε ἕτοιμο θὰ ἐκδοθῶν συντομώτατα σὲ κομψότατους τόμους τὰ ποιήματα τοῦ Σικελιανοῦ, διηγήματα τοῦ Δημοσθένη Βουτυρά, τὰ τραγούδια τοῦ Βόρναλη, τὰ εἰδυλῖα τοῦ Χαντζάρα, πεζογραφήματα τοῦ Καρβούνη, ἔργα τοῦ Λυμπεράκη, ποιήματα τοῦ Καμπάνη, τὰ τραγούδια τοῦ Πορφυρογέννητου, ἔργα τοῦ Θεοτόκη καὶ τῶν Αἰγυπτιωτῶν Γνευτοῦ, Ζαχαριάδη, Γ.Σκληροῦ (τοῦ Κοινωνικοῦ ζητήματος), Νικολοῦδη, Νικολαΐδη καὶ τῆς Δος Jeanne Marquès.

Καὶ θὰ εἶνε, νομίζουμε, πρώτη φορὰ ποὺ ἐκδίδονται ἔτσι συστηματικὰ ἔργα ἐκλεκτὰ ἀπὸ λόγους ξένους πρὸς κάθε συμφεροντολογικὸ σκοτό.

ΕΝΑ ΕΤΟΣ ΤΗΣ “ΝΕΑΣ ΖΩΗΣ,”

Ἀπὸ τὸν ὀγκώδη τόμον τοῦ ἐννάτου ἔτους τῆς «Νέας Ζωῆς» ἀρκετὰ εἶνε τὰ ἔργα ποὺ μπορεῖ νὰ ξεχωρίσει κανεὶς—ἀφίνοντας δὲ κατὰ μέρος κάθε προκατάληψη ἀναφέροντες ἐδῶ τίς «Πετριές στὸν Ἥλιο» τοῦ Ξενοπούλου ὡς τὸ ὠραιότερον ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου αὐτοῦ. Εἴπαμε ἀφίνοντας κατὰ μέρος κάθε προκατάληψη, γιατί ἐναντίον τοῦ Ξενοπούλου ἔχει γεννηθεῖ καὶ ὡσὰν ἀντιπάθεια—ἀντιπάθεια ποὺ τὴν δικαιολογεῖ κάπως ὁ ὑπερβολικὰ ἐμπορικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον παζαρεύει—εἶνε ἡ λέξις—τὰ ἔργα του ὁ συγγραφεὺς τῆς «Ἀναθρεφτῆς».

Κάποτε στὴ «Μικρὴ ἀπολογία» του ποὺ ἐδημοσιεύθη σὲ παλαιὰ φυλλάδια τοῦ «Νουμά» ἀπολογήθηκε ἀρκετὰ εἰλικρινὰ ἀλλὰ πάντοτε μὲ τρόπον ἐμπορικόν· καὶ εἶνε πανθομολογούμενο πῶς, συγγραφεῖς ποὺ βρίσκονται, ἂν ὅχι σὲ ἀνώτερη, στὴν ἴδια ὅμως μ' αὐτὸν γραμμὴ λ. χ. σὰν τὸν Καρκαβίτσα καὶ τὸ Δημοσθένη Βουτυρά, ἀκατάδεκτοι ἀλλὰ καὶ ἀνίκαναι νὰ ρεζλαμαρισθοῦν καὶ νάλλθουν σὲ συνεννοήσεις ἐμπορικῆς, καὶ γι' αὐτὸ ἀντίθετες σὲ ἰδιοσυγκρασίᾳ καλλιτεχνική, μὲ ἐκδότες καὶ μὲ κοινόν, κατορθώνουν νὰ μένουν ἄγνωστοι στοὺς πολλοὺς—σωστότερα, γνωστοὶ μόνον σ' ἐλαχίστους—, ἐνῶ ὁ Ξενοπούλος εἰσέδουσε στὴ Βιβλιοθήκην κάθε ὅπωςδήποτε βιβλιόφιλου. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως ὅλων αὐτῶν ὁ Ξενοπούλος εἶνε πάντοτε ὁ συγγραφεὺς τῆς «Ἀναθρεφτῆς», τεχνίτης τοῦ λόγου ξεχωριστὸς ποὺ θὰ μένει γιὰ πολὺ στὸ φιλολογικὸν ὀρίζοντα ὡς ταλέντο διηγηματογραφικὸ ἀπὸ τὰ πρῶτα μῖς ἐποχῆς, ποὺ, εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ ὁμολογήσουμε, δὲν παρουσίασεν ἀκόμα τίποτε τὸ ἔκτακτο, τὸ μεγάλο—ὅχι μεγαλοφυές. Οἱ «Πετριές στὸν Ἥλιο» εἶνε ἀπὸ τὰ πεῖθ ὁμορφα διηγήματα τοῦ Ξενοπούλου· οὔτε αὐτὸς ὁ «Κακὸς Δρόμος» γιὰ τὸν ὁποῖο τόσα ἐγράφηκαν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὴ γοητευτικὴν ἀπλότητα, τὸ φυσικώτατο ξετύλιγμα τῶν ἐπεισοδίων, καὶ τὴ λιτὴ κομψότητα τοῦ

ύφους. Παρ' ὅλα πὸν ἡ δράση γίνεται μέσα σ' ἓνα στενὸ ἐπαρχιακὸ περιβάλλον δὲν ἔχει τίποτε ἀπὸ τῆ στενότητά τῶν ἠθογραφημάτων. Ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχολογικὴ δύναμη τοῦ συγγραφέως πὸν ζωντανεῖ ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ διηγήματος δὲν χαλαρῶνεται πουθενά. Καὶ μόνον ἴσως κάπου, ἀραιότατα ὁμῶς, μπορεῖ νὰ βροῦμε κάποιαν ὑπερβολὴ αἰσθημοτικότητος, τὸ μόνο, ἂν θέλει νὰ τὸ ὀνομάσει κανεὶς ἐλάττωμα.

Ἄλλο ἓνα ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου αὐτοῦ πὸν ξεχωρίζει εἶνε ἡ «Φωτεινὴ τοῦ Ἀνεγνώστη» τῆς κ. Ψηλορείτη. Μὲ ὅλη τὴ φλυαρία στὴν ὁποία σὲ πολλὰ μέρη ἀφίνεται, ἔχει ἀρκετὴ δύναμη ἀκόμη καὶ ἡ ἀρετὴ πὸν μὲ τόση φροντίδα τὴν ἐκζητᾷ ἡ κ. Ψηλορείτη, ψυχολογικὴ δύναμη ὑπάρχει θαυμαστὴ σὲ πολλὰ μέρη, συχνὰ ὁμῶς ξεπέφτει σὲ σκέψεις καὶ σὲ κινήματα περιέργα καὶ παράξενα.

Ἀδύνατο πολὺ σ' ὅλα γενικῶς τὰ φυλλάδια τοῦ τόμου εἶνε τὸ ποιητικὸ μέρος. Ἄν ἐξαιρέσει κανεὶς τὶς στροφές τοῦ Καβάφη ὅλη ἡ ἄλλη ποιητικὴ παραγωγή πὸν εὗρηκεν ἄσιλο στοργικὸ στὴ «Νέα Ζωὴ» εἶνε πολὺ χαμηλῆς ποιότητος· γιὰ μόνον στὸν «Παρνασσό» καὶ στὴν «Ἑλλάδα» θᾶχαν θέση στίχοι ὥσάν αὐτούς :

Φεύγεις· καὶ τρέχω καὶ πηδῶ καὶ χύνομαι καὶ χάνομαι
Χρόνο καὶ τόπο νὰ σταθῶ δὲν ἔχω
Στὴ φαντασία βαθεῖα πάντα κρατῶ
τοῦ ἀρρώστου τὸ κυνηγητὸ
Καὶ φεύγεις, φεύγω, τρέχεις, τρέχω κι' ὅλο τρέχω

(Σελὶς 297. Λέαντρος Παλαμᾶς)

Ἐκεῖνο ὁμῶς πὸν ὠργίασε κυριολεκτικῶς ἦταν ἡ κριτικὴ ἐργάφικαν ἐξωφρενισμοὶ τέτοιας τραγελαφικότητος, πὸν θὰ μπορούσαν νὰ ἐξουδετερώσουν ὅλη τὴν εὐγενικὰ προσπάθεια πὸν ἀνέψωνε τὴ «Νέα Ζωὴ» στὸ ξεχωριστὸ ἐπίπεδο ἐκλεκτοῦ περιοδικοῦ, ἂν δὲν ἐσταματοῦσε γρήγορα ὁπωσδήποτε ὁ κατήφορος αὐτός. Γιὰ ἐργάφικαν τέτοιες σελίδες κριτικὲς μέσα στὶς ὁποῖες ἐπιπολαιότατα ἐπροβιβάζετο τὸ ἄνθος τῆς σημερινῆς ρουτίνας, στὸ ὕψος τῆς ποιητικῆς δύναμης τοῦ Σολωμοῦ ἐνῶ πάλιν ἀλλοῦ ἐζητήθηκαν οἱ περὶ ἐξευτελιστικὲς ἐκφράσεις, γιὰ νὰ χαρακτηρισθεῖ μ' αὐτὲς ἓνας ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἐπιλέκτους τῆς Ἑλληνικῆς διανοήσεως, ὁ ξεχωριστὸς ποιητὴς καὶ ἀπὸ τοὺς ἑνα-δυὸ κριτικούς μας Πέτρος Βλαστός.

Οἱ μεταφράσεις—ἔχουμε κυρίως ὑπ' ὄψη μας τὴ «Βρυσούλα» τοῦ Μιράκο καὶ τὴν «Κυρὰ Ὠρέτα» τοῦ Καλάντρα, ἀπὸ τὶς περὶ εὐμορφῆς ἐκλογές περὶτεχνα μεταφρασμένες ἀπὸ τὸν Ποριώτη—δυναμώνουν τὴν καλὴ ἐντύπωση τοῦ συνόλου.

Γενικὰ στὸ ἔργο τῆς «Νέας Ζωῆς» διαφαίνεται ἡ προσπάθεια μιᾶς ἐκλεκτικότητος—προσπάθεια πὸν κατὰ μέγα μέρος πρέπει ν' ἀποδοθεῖ στὸ Β. Παυλίδη ὁ ὁποῖος ὅπως καὶ μέσα στὸν ἐνθουσιασμὸ τῶν πολλῶν ἔτσι καὶ μέσα στὴ γενικὴ ἀδιαφορία ἐργαζότανε πάντοτε ἡρεμα καὶ ἀθόρυβα γιὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς «Νέας Ζωῆς» ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἴδιαν πάντοτε θερμὴ καὶ δημιουργικὴ ἀγάπην.

Η "ΜΙΝΩΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ,"

εἶνε ὁ τίτλος μᾶς ἐναίσιμης διατριβῆς τοῦ κ. Γ. ΣΤΑΥΡΙΔΑΚΗ. Ὅσο καὶ ἂν σκεφθοῦμε ὅτι ἔχουμε μπροστά μας μιὰ διατριβή, λυπούμαστε γιὰ τὸ ὅλως διόλου περιγραφικὸ χαρακτῆρα της καὶ τὴν ἐπανάληψη τῶν ὅσων γράφτηκαν γιὰ τὸ θέμα τοῦτο.

Τὸ θέμα παρουσιάζει τέτοιο ὕλικὸ πού ζητάει κανεὶς ὕστερ' ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τῶν πορισμάτων μιὰν ἀτομικὴ καὶ ἀπὸ γενικώτερην ἀποψη ἐξέτασιν του. Δυστυχῶς ὁ συγγραφεὺς φαίνεται πὼς διστάζει νὰ ἐκθέσῃ τὶς ἀτομικὰς του σκέψεις καὶ ἀποφεύγει ἔτσι ὁλότελα νὰ μπεῖ σὲ γενικώτερη ἐξέτασιν μᾶς τόσο ἐνδιαφέρουσας περιόδου τοῦ Μεσογειακοῦ πολιτισμοῦ, πρᾶγμα πού περιμένει κανεὶς ὕστερ' ἀπὸ τὴ μεθοδικότητα καὶ τὶς γνώσεις πού δείχνει πὼς ἔχει.

Θὰ θέλαμε οἱ εὐσυνειδήτα ἐργαζόμενοι νὰ μὴ σκλαβόνηται τόσο πολὺ ἀπὸ τὴ βιβλιογραφία καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ μέθοδο. Ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος βέβαια εἶναι ἡ καλλίτερη σύμφωνα μὲ τὴ σημερινή μας ἀντίληψη, ἀλλὰ χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ γιὰ νὰ μὴ νεκρώνει καὶ ἐξαφανίζει κάθε γενικώτερη ἀντίληψη πού εἶνε ἀπαραίτητη συνεργατριά της. Ἀλλοιῶς ξεφεύγει ἀπὸ τὸν ἀληθινὸ προορισμὸ της.

N. M.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Ἐκυριάρχησαν καὶ ἐφέτος οἱ ἐπιθεωρήσεις· καὶ ἐκυριάρχησαν κατὰ τρόπον πρωτοφανή, τέτοιον ὥστε νὰ ἀποκλεισθεῖ σχεδὸν κάθε ἄλλο ἔργο. Ἐξαίρεση ἔκαμε τὸ Θέατρο τῆς Κυβέλης ὅπου καὶ ἐδόθησαν καὶ τὰ δυὸ τρία ἔργα. Καὶ θὰ ἡμποροῦσε κανεὶς νὰ σχηματίσῃ ἀπαισιδόδοξες σκέψεις καὶ γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου—ὅταν ἕνα παρὸν ἐπιστέφει μὲ τέτοιες λαμπρὰς χρηματικὰς ἐπιτυχίαις τὰ λογῆς λογῆς κατασκευάσματα τῶν διαφόρων ἐπιθεωρησογράφων. Καὶ ὅμως καὶ ἡ Δεσποινὶς Μαρίκα Κοτοπούλη ἐκήρυξε, μόλις πέρυσιν, ἕνα εὐαγγέλιον τῆς Θεατρικῆς Τέχνης καὶ ἡ κυρία Κυβέλη, πειὸ ἐκλεκτὴ—ξεχωρίζει τὸ ὁμολογοῦμε πάντοτε—τὸ ἐδήλωσε καθαρά πὼς θὰ κάμει θυσίαι γιὰ τὴν Τέχνην. Οὔτε ὅμως ἡ δευτέρα, πολὺ δὲ ὀλιγώτερο οὔτε ἡ πρώτη, ἔδειξαν κάποια συστηματικώτερη προσπάθεια, κάποια στοργὴ πρὸς τὴν Τέχνην. Ὅταν βέβαια μιὰ δημοσιογραφικὴ ἐξοχότης, δίνει κάτι,—δὲν ἐξετάζομε καλὸ κακὸ—εἶνε ὑποχρεωμένους καὶ οἱ δυὸ, ἀπὸ τὸν ἀκατανόητο φόβον τοῦ γάσματος μᾶς πολεμικῆς, νὰ τὸ παίξουν—ἀλλ' αὐτὸ, ἀπὸ συμφεροντολογικοὺς λόγους γινόμενον, δὲν εἶνε βέβαια στοργὴ οὔτε πρὸς τὴν Νεοελληνικὴν Τέχνην καὶ, διότι ἂς μὴ λησμονοῦμεν πὼς ἐκτὸς τῆς ἐγχωρίως, ἔχουμε καὶ τὴν παγκόσμιαν Τέχνην ἀπὸ τὴν ὁποία σπάνια ψαφεῖται ὁ Δανούτσιο καὶ σπανιότερα ὁ Ἴψεν, ὁ Χάουπμαν καὶ ὁ Στρέιμπεργ, καὶ αὐτὸ γιὰ νὰ καθησυχάζεται καὶ ἁπλῶς ἡ ἐνίοτε ἐξευγερωμένη συνείδησις τῶν ὁπωσδήποτε εὐσυνειδήτων.

Ποιὸς ὅμως φταίει γιὰ τὸν κατήφορον αὐτὸν πού ἐπῆρε ἡ Ἑλληνικὴ σκηνή;—Κορδακίζόμενοι οἱ συγγραφεῖς τῶν ἐπιθεωρήσεων, στὶς πολλὰς ἐφημερίδας πού γράφουν, ἐπικαλοῦνται πλῆθος ἡλιθίων ἐπιχειρημάτων. Καλὰ ὅμως αὐτοί, ἀλλὰ οἱ ἄλλοι—ὁ Γαβριηλίδης, ὁ Νιρβάνας, ὁ Συναδινός, ὁ

Καρβούνης, ὁ Μελάς, ὁ Κόκκινος, ὁ Ξενόπουλος—δὲν ἔμπορουν νὰ τοὺς κηρύξουν ἓνα πόλεμο συστηματικὸ μέχρις ἐξοντώσεως, καὶ δημοσιογραφικῶς—χωρὶς ἄλλο οἱ δεύτεροι εἶνε πειὸ δυνατοὶ—καὶ μὲ τὴν παραγωγὴ ἔργων ποὺ ὠρισμένως καὶ ἂν δὲν θᾶχουν ἴσως τὴν σφραγίδα τῆς μεγαλοφυΐας θὰ ξεχωρίζουν τουλάχιστο γιὰ τὴν ὠραιότητα τῆς προσπάθειας καὶ γιὰ τὴν εὐγένεια τῆς ιδέας ποὺ θὰ τὰ ἐμπνέει. Ἀλλὰ πρέπει συνεχῆς καὶ διαρκῆς ἓνας πόλεμος ποὺ νὰ ἔχει πολλὴν ἀπὸ τὴ σφοδρότητα τῶν ἄρθρων ἐκείνων τῆς «Ἀκροπόλεως» γιὰ τὴν περιφημὴ «Νευρική». Τότες καὶ μόνον ἔτσι θὰ ἔμπορουν νὰ γίνεи κάτι.

Γ. Γ. Κ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

Εἰς τὴ «Νέαν Ἑλλάδα» τὴ νέαν ἐφημερίδα ποὺ μαζί μὲ τὴν «Ἑστία» καὶ τὴν «Ἀκρόπολη» ἀποτελοῦν φωτεινὴ ἐξάφραση μέσα ἀπὸ τὸν Ἀθηναϊκὸ τύπο, δημοσιεύει σειρά φιλολογικῶν ἐπιφυλλίδων ὁ κ. Ἀριστος Καμπάνης. Βέβαια οἱ ἐπιφυλλίδες αὐτὲς—γραμμένες γιὰ ἐφημερίδα—δὲν μποροῦν νὰ ὀνομασθοῦν μελέτες κριτικὲς ἄλλως τε καὶ ὁ κ. Καμπάνης πιστεύομε πὼς δὲ θὰ εἶχε καμμιά τέτοια ἀξίωση. Ὁ ἀγαπητὸς συνεργάτης τῶν «Γραμμάτων», ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς σκεπτομένους τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατῳρθωσε, μὲλα ταῦτα νὰ κρατήσῃ τὰ σημειώματά του αὐτὰ σὲ ἐπίπεδο ἀνώτερο μᾶς δημοσιογραφικῆς ἐπιφυλλίδος, καὶ ἔτσι ἡ κομπότης μόνον τῆς πέννας τοῦ κ. Καμπάνη δίνει τὴ ξεκουραστικὴ τερπνότητα ποὺ θέλει, ποὺ ἀπαιτεῖ κανεὶς ἀπὸ τὰ περιεχόμενα μᾶς ἐφημερίδος.

Στὴν ἰδίᾳ ἐφημερίδα δημοσιεύεται καὶ μετάφραση τῆς κυρίας Μπωβαρὲν τοῦ Φλωμπέρ—μετάφραση ὅμως πολὺ ἀθλία μ' ὅλη τὴ διαφαινομένη προσπάθεια τοῦ μεταφραστῆ γιὰ νὰ τὴν καταστήσῃ φιλολογικὴ.

ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐδόθησαν ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅτι θὰ περίμενε κανεὶς. Γιατὶ τὰ πειὸ ἐξαίσια κατορθώματα μῖας ὑπέροχα ἀναμενόμενης Φυλῆς μένουν ἀκόμη ἀνύμνητα. Καὶ ἡ ἐπικά μεγαλειώδης τιτανομαχία τοῦ Μπιζανίου ποὺ κατέληξε σὲ θρίαμβο ποὺ ἦταν ἀποθέωση πλέον ἀνδρείας καὶ ἡ πρωτοφανὴς σὲ σφοδρότητα ὁρμῆς μάχη τοῦ Κιλκίς καὶ ὅλη ἡ καταρρακτώδης προέλαση τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ—τὰ μύρια τὰ ἄγνωστα ἀκόμα μεγαλουργήματα τοῦ ἡρωϊσμοῦ ποὺ ἐγίνονταν ὥσάν τὰ φυσικώτερα τῶν πραγμάτων, δὲν ἐφώτισαν ἀκόμα σπάταλα ἐκθαμβωτικὰ τὸν δριζόντα τῆς Νεοελληνικῆς Τέχνης. Ὡς τόσο κάτι ἐδόθηκε* καὶ οἱ ἐξαίσιοι στίχοι τοῦ Σικελιανοῦ καὶ τὰ πολεμικὰ πεζογραφήματα τοῦ Καρβούνη καὶ οἱ σελίδες τοῦ Μελά καὶ οἱ ἐντυπώσεις τοῦ Κόκκινου εἰν' ἔργα εἰλικρινῶς γραμμένα μὲ τὴν ὁρμὴ ποὺ τὴν ἐνδυνάμωνεν ἡ ἐμπνευση τῶν μεγαλουργημάτων ποὺ εἶδαν. Ἀλλὰ κάτι μεγάλο κάτι μνημειώδες δὲν ἐφάνηκεν ἀκόμα καὶ αὐτὸ θέλομε νὰ τὸ περιμένουμε ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες ποὺ ἀναφέραμε.

Γ. Γ. Κ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΣΠΕΡΑΝΤΖΑΣ ΚΑΛΟ

Ἀληθινὴ ἀλεξανδρινὴ ἡ κ. Σπεράντζα Σεάγι-Καλὸ δὲν λησιμονεῖ τὸ νερὸ τοῦ Νεῖλου καὶ κάθε τόσο ἀφίνοντας τὸ Παρίσι, κάμνει μιὰ στροφὴ πρὸς τὴν

παλην'άγαπημένη της πόλη, την 'Αλεξάνδρεια. 'Η νοσταλγική της αὐτὴ λοξοδρομία, γεμάτη ἀνατολίτικην αἰσθηματολογία, μποροῦμε νὰ ποῦμε κλείνει καὶ ἀλάκερη τὴν ψυχολογία τῆς τέχνης τῆς Σπεράντζας Καλό, γερὰ δεμένης μὲ τὴν ἐξωτερικὴ ζωὴ, πολλὰς φορὲς τὴν πιὸ ἀστική ἐξωτερικὴ ζωὴ, μὲ τὰ παράξενα ἐπακόλουθα τῆς ἐπιείκειας, τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς συγκρατάβασης στὴν καθημερινὴ σχέσι τῆς.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, θαρροῦμε, βρίσκεται καὶ τὸ κλειδὶ τῆς ἐπιτυχίας, μὰ καὶ τῆς ἀποτυχίας τῶν προσπαθειῶν τῆς Σπεράντζας Καλό.

Γιατὶ ὅσο κι' ἂν ἡ τέχνη τοῦ τραγουδιοῦ μένει μιὰ τέχνη μὲ πολλὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα, τέχνη ποῦ μιλεῖ πολὺ εὐκόλα στὸν καθένα ποῦ ἔχει δυὸ αὐτιά, μὰ δὲ μπορεῖ πάλε παρὰ νὰ ἐξωτερικεῖ, στὸ τραγούδι τῆς μεγάλης μουσικῆς, τὴ συνείδηση τοῦ τεχνίτη τραγουδιστή.

'Η κ. Σπεράντζα Καλό, συνείδηση, ὅπως εἴπαμε, φιλελεύθερη μέσα στὴν ἀστικὴ ἀντίληψη τῆς τέχνης,—προσπάθεια γιὰ εὐχαρίστηση καὶ μικροπαρηγοριά καὶ ὄχι γιὰ κλονισμό καὶ ἀναγεννητικὸ ξέσπασμα—στὴ συναυλία, ποῦ ἀκούσαμε στὸ Σαβόυ, μῆς ἔδωκε ὅπως περιμέναμε, τὸ «Τραγούδι» τοῦ Μοντεβέρντε, τὸ «Τραγουδάκι» τοῦ Σκαρλάτι καὶ τὸ «Do Do» τοῦ Κρετσανίνωφ μὲ ὅλη τὴ γλύκα καὶ τὴν ἀπαλότη, ποῦ χαρακτηρίζει τὴν ψυχὴ τῆς καὶ τὴν τάση τῆς. 'Αλλὰ ἡ κ. Σπεράντζα Καλό, ἔχοντας ἀλήθεια καλὴ φωνή, ἔπασσε στὴν πλάνη καὶ χωρὶς δισταγμοῦ ἐζήτησε νὰ τραγουδήσῃ καὶ μουσικὴ τοῦ Μπετόβεν. Σὲ τοῦτο τὴν ἐβοήθησαν πολὺ οἱ παρισινοὶ θαυμασταὶ τῆς. Τῆς εἶπαν μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ τους ἐπιπολαιότητα, ὅτι μιὰ καλὴ φωνὴ εἶναι ἱκανὴ νὰ τὰ κάμῃ ὅλα ! Δὲν πειράζει. Δὲν εἶναι ὁ Μπετόβεν βέβαια ποῦ ἀδίκηθηκε, οὔτε τὸ «κοινόν». Τὸ νόστιμο εἶναι ὅτι στὴ σάλα τοῦ Σαβόυ δὲν ἀδίκηθηκεν οὔτε ἡ ἴδια ἡ Καλό, γιατί, ἔτσι εἶναι, νὰ μὴν ἀδίκηται κανεὶς μέσα στοὺς ἀδίκημένους !...

Τὸ εὐχάριστον εἶναι ποῦ ἡ κ. Καλό τόσο καλὰ στέκει θεωρακισμένη στὸν καλλιτεχνικὸ ἀρριβισμό τῆς, ὥστε δὲν κινδυνεύει νὰ μαντέψῃ ποτὲ τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς αἰωνίας ὁδύνης τοῦ Μπετόβεν κι' ἔτσι θὰ μείνῃ, φτωχὴ ψυχὴ, πάντα εὐχαριστημένη κι' ὁ καλὸς κόσμος, ποῦ τὴν καμαρώνει καὶ τὴν ἀγνοεῖ, μαζὶ τῆς...

"Ὅσο γιὰ τὸ τραγούδι τοῦ κ. Καλομοίρη, τὸ ἀψυχολόγητο, θεατρνίστικο αὐτὸ δέσιμο ἀντιθέτων τוניσμῶν, ἀρκεῖ ν' ἀναφέρουμε ὅτι χειροκροτήθηκε καὶ εἰπώθη καὶ δευτέρη φορά, τὸ μόνο ἀπ' ὅλη τὴ σειρά τῶν τραγουδιῶν τῆς Καλό—μόνο καὶ μόνο γιατί ἔτυχε νὰ τὸ ἔχη γραμμένο «ἑλλην» συνθέτης. Τὰ πάντα τέχνη !

A.

ΔΥΟ ΠΡΟΤΟΜΕΣ

Σήμερα, ἀνάμεσα στὶς δοξαστικὰς γιορτὰς τῶν νικῶν καὶ τῶν θριάμβων, θάταν νομίζουμε καὶ ὡμορφο καὶ ἐλίκαιρο νὰ ἐστήνουνταν ἡ προτομὴ τοῦ Σολωμοῦ—ὁ κ. Μιχαηλίδης τῶν «Παναθηναίων» δὲ θὰ ἠμποροῦσε νὰ εὑρίσκει καλλίτερη εὐκαιρία—εἰς τίς γιορτὰς νέας ἐλευθερίας νὰ δοξάζεται ὁ πρῶτος ὑμνητὴς τῆς.

'Ακόμα θυμίζουμε στὴ Δεσποινίδα Μαρίκα Κοτοπούλη τὴν εὐγενικὰ ὑποχρέωση ποῦ ἀνέλαβε ἀπέναντι τῆς μνήμης τοῦ Κωσταντίνου Χρηστομάνου. Τότε ποῦ τὴν διεκίρυνε τὰ «Γράμματα» προθυμότετα ἔστειλαν ἀπὸ

τὸ ταμεῖον των πενήντα φρ. χρ., ἔχουν δὲ ἀκόμα στὴ διάθεσὶ τῆς ἄλλα τόσα σχεδὸν ἀπὸ ἑνα μικρὸ ἔρανο ποῦ ἄνοιξαν.

ΤΑ ΣΚΙΤΣΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη δημοσιεύτηκε, τοῦλάχιστον ἔτσι πιστεύουν οἱ περισσότεροι καὶ θέλουν νὰ πιστεύουν μερικοί.

Κοντὰ ὅμως σ' ἐκεῖνα ποῦ βγῆκαν ἔχει ἀκόμη καὶ ἀνέκδοτα : Καὶ αὐτὰ εἶναι κατὰ σκίτσα ποῦ ἂν δὲ γελοιούμεστε βρίσκονται στὰ χέρια τοῦ κ. Κακλαμάνου. Πότε ἐπὶ τέλους θὰ βγοῦνε ;

Χρόνια τώρα, ὁ μεγάλος μας Παπαδιαμάντης τὰ εἶχε ὑποσχεθεῖ στὴ «Νέα Ζωή»· μὰ τὴν ὑπόσχεσίν του δὲν κατώρθωσε νὰ τὴν κρατήσει ἀπὸ αἰτίες ἀνεξάρτητες ἀπὸ τὴ θέλησίν του ὅπως ὁ ἴδιος τὸ εἶπε σὲ μερικοὺς Νεοζωϊστές.

Δὲν εἶναι ἄρᾳ γε καιρὸς νὰ ἀποχτήσουμε τὰ «Ἀπαντὰ» του, καὶ νὰ ἰδοῦμε τὴν ἐξαιρετικὴ αὐτὴ μορφὴ τῆς νεοελληνικῆς μας λογοτεχνίας, καὶ ἀπὸ ἄλλη ὄψη, ὅπως ἴσως θὰ μᾶς παρουσιαστῇ στὰ σκίτσα του ; Ξέρουμε τὸν Παπαδιαμάντη ποιητὴ, ξέρουμε τὸν Παπαδιαμάντη διηγηματογράφου, γιὰτὶ νὰ στερηθοῦμε τὸν Παπαδιαμάντη σκιτσογράφου ;

Ἐμεῖς οἱ δύο Ἀλεξανδρινὲς ὁμάδες, «Γράμματα» καὶ «Νέα Ζωή» ποῦ συνδεθήκαμε ἀρκετὰ μὲ τὸ μεγάλο μας διηγηματογράφο, ἀπαιτοῦμε αὐτὴ τὴν ἔκδοση.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ, ἕνας ποιητὴς μὲ τὸ θάνατό του, σφραγίζει τὸ ἔργο του παύει πιά κάθε πρόχειρη καὶ βιαστικὴ σημείωση γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ—ὅσο καὶ ὅποιο—καὶ μόνον ἡ κριτικὴ ἢ μελετημένη, ἢ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ προσωπικά, ἢ ἀνεπηρέαστη ἀπὸ κάθε συμπάθεια ἢ ἀντιπάθεια ἔχει τὸν τόπο τῆς.—Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἀσεβὲς σημείωμα τοῦ κ. Λέαντρου Παλαμᾶ μόνον ἐλεεινὴν ἐντύπωση γιὰ τὸν αὐτοσχέδιο κριτικὸ ἐπροξένησε.

Τὰ «Γράμματα» θὰ ἀφιερῶσουν ἀρκετὰς σελίδες στὸν ποιητὴ ποῦ ἐπέρασε, ἀνέθεσαν δὲ σὲ συνεργάτη τους ποῦ ἔχει μελετήσῃ καλὰ τὸ ἔργο του νὰ γράψῃ γι' αὐτὸ τὴν κριτικὴν ποῦ ἀξίζει.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

Ὁ κ. Ἀργύρης Ἐφταλιώτης, δικαιολογώντας στὰ «Γράμματα» ποῦ τοῦ εἶχαν ζητήσῃ συνεργασία, τὴ φιλολογικὴν τὴν σιωπὴν, μῖς ἔστειλε ἕνα σύντομο δυνατό ὅμως καὶ ἐμπνευσμένο γράμμα, ποῦ τὸ τυπώνομεν ὁλόκληρο ἐδῶ :

HESSLE, 31.12.12

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΚΥΡΙΟΙ,

Ὅταν τὰ ὅπλα μιλᾶνε, ἢ πέννα σοπαίνει. Ὅταν τρέχουνε μὲ θεϊκὴ λύσσα οἱ λεβεντές μας καταπάνω φωτιᾷ καὶ θανάτου, γιὰ νὰ μῖς δώσουνε τὴ Ζωή, ἢ φαντασίαν μας, καὶ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ἄλλων, ξεχνᾷ τῆς τέχνης τὰ χάρδια, καὶ τοὺς ἀκολουθεῖ λυσσασμένη κι' αὐτή, διαβάζοντας βῆμα βῆμα

τὸ μεγάλο τὸ Ἔπος ποῦ μᾶς γράφουν αὐτοὶ σήμερα. Ἔθνος μᾶς ξαναστή-
στηνουν αὐτοὶ μὲ τὰ ἔργα τους. Κ' ἴσα ἴσα τὸ Ἔθνος ποῦ ἐμεῖς μὲ τὰ λόγια
μας τόσους χρόνους τονειρενόμεσταν, καὶ τὸ μυρολογούσαμε, ὄχι ποῦ ἀπέ-
θανε, μὰ ποῦ δὲν ξαναγεννήθηκε !

Τέτοια ἴσα ἴσα ἔργα ζητούσαμε τότες ἐμεῖς. Τώρα ποῦ τὰ μελετᾶμε καὶ
τὰ θαμάζουμε αὐτὰ τὰ ἔργα, τὰ χίλιες φορές πιὸ λαμπρὰ καὶ πολυσήμαντα
ἀπὸ τὰ πιὸ ὥραϊα μας λόγια,—ἐμεῖς τί νὰ ποῦμε ; Τί ἄλλο, παρὰ πὼς τελέ-
στηκε τὸ πιὸ ἀγαπημένο μας τόνειρο, πὼς τὰ μαζεῦει τέλος πάντων ἡ Ἐλ-
λάδα τὰ τυραννισμένα της τέκνα, πὼς ριχτήκανε τὰ θεμέλια ποῦ θὰ ξανα-
στηθῇ μιὰ μέρα ἀπάνω τους τῆς Ἀθηνᾶς τὸ γιγαντένιο τᾶγαλμα. Τότες, καὶ
μόνον τότες θὰ ξαναρχίσῃ καὶ τῆς τέχνης τὸ ἔργο.

Διζός σας

ΑΓΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΝΕΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΕΘΙΜΑ.-ΟΙ Κ.Κ. ΚΩΣΤΗΣ ΚΑΙ ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Μὲ λύπη μας εἶδαμε τὸν κ. Κ. Παλαμᾶν νὰ μᾶς γυρίζει τὸ τελευταῖο
φυλλάδιο τῶν «Γραμμάτων». Δὲν πρόκειται γιὰ ζήτημα συνδρομῆς, ἀφοῦ
κατὰ τὰ ἀδικαιολόγητα ἔθιμα ποῦ ἰσχύουν, τὸ περιοδικὸ μας τοῦ ἐστέλνουν-
ταν δωρεάν. Ὅταν λοιπὸν ἐκφράζουμε λύπη τὸ κάνουμε γιὰ λογαριασμὸ
τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ, ποῦ μὲ δυσνόητο παιδικὸ πείσμα παρεξηγεῖ κάθε κρίση
γιὰ τὰ ἔργα του ὅταν δὲν τοῦ καίει θυμιάμα καὶ λιβανωτό. Ὁ κ. Κ. Παλαμᾶς
θεμελιώνει ἔτσι ὀλοκαίνουργια φιλολογικὰ ἔθιμα, καὶ ιδιότροπες ἀλυσσιδες
γιὰ τὴν ἀνεξάρτητη κριτικὴ.

Θὰ βρισκόμεθα λοιπὸν ἀπὸ σήμερα στὴ σκληρὴ ἀνάγκη νὰ στέλνουμε
τὰ δοκίμια τῶν «Γραμμάτων» στὴν προληπτικὴ λογοκρισίαν τῶν συγγραφέων.

Ἐνα τέτοιο μέτρο θὰ μᾶς βοηθοῦσε ν' ἀποφύγουμε καὶ μερικὰς βρισιὰς
ποῦ θυλακώνουν οἱ συνεργάτες μας, ὅσες φορές κάνουν τὸ ἔγκλημα νὰ
σ κ ε φ θ ο ὦ ν. Πράγματι δ κ. Λεάντρος Παλαμᾶς, ποῦ καθ' ὅλα ἀκολουθεῖ
τὰ πατρικὰ παραδείγματα— φυσικὰ μὲ κάποια ὑπερβολὴ νεοφώτιστον—σὲ
μιὰ σύντομη κάρτα ποῦ μᾶς ἔστειλε, ἀποκαλεῖ τὸν κ. Κ. Ρήγα «ἀσήμαντο
κριτικὸ κτήνος». Ἄς παραδεχθοῦμε πὼς ἡ κριτικὴ τῶν «Γραμμάτων» εἶνε
ἄδικη. Τί χαρακτηρισμὸ ὅμως νὰ δώσουμε γιὰ τὴν κριτικὴ τῆς κριτικῆς,
ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνονται καὶ τὴν ἐξασκοῦν οἱ κ. κ. Κ. καὶ Λ. Παλαμᾶς.
Κάποιος μᾶς ἐπρότεινε τὸν ὄρο Καμπρώνειος κριτικὴ, εἶνε ὅμως λίγο ὑπερ-
βολικὸς...

ΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΤΟΥ Κ. ΣΠ. ΜΕΛΑ ΚΑΙ ΤΑ «ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

Ὁ καθένας ξέρει πὼς τὰ πιὸ πολλὰ ἀπὸ τὰ ἡμερόβια χρονογραφήματα
τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου, ποῦ ὠρισμένως κύκλος δημοσιογράφων—ἐρασιτεχνῶν—
φιλολόγων, ἐπιμένει νὰ θεωρεῖ λογοτεχνικὸ εἶδος, δὲν εἶναι παρὰ ἐκποίηση
καθημερινῇ ἐξαντλημένων εὐφυολογημάτων πρὸς σκοπὸν δεκαρολογίας. Σ'
ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ χρονογραφήματα ὁ κ. Σπ. Μελάς μεταφέρει τὴν οἰκογενεια-
κὴν του διαμάχην μὲ τοὺς κριτικούς τῶν Ἀθηνῶν, καὶ σὲ στιγμὴ κατακόχ-
κινου θυμοῦ, μὲ ὕψος Οἰωνοσκόπου, φιλοδωρεῖ τὸ περιοδικὸ μας μὲ τὸν ἐξῆς
ὀρισμὸν : «τὰ «Γράμματα» τὸ λαθρόβιον περιοδικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας».

Ὁ κύριος, βλέπετε, ἀνήκει εἰς τὴν Grande presse, καὶ δὲν ἔχει ἀρκετὴ περιφρόνηση γὰρ νὰ μιλήσῃ γιὰ ἓνα περιοδικὸ πού βγαίνει εἰς βάρος τῶν ἐκδοτῶν του, ἐν ἐπιγνώσει, χωρὶς νὰ δεκαρολογεῖ.

Αὐτά, βέβαια, εἶναι ὅλα ἀστεία καὶ σύμφωνα μὲ τὸ περιβάλλον, πού τὰ δημιουργεῖ. Τὸ ἀστειώτερον ὅμως εἶναι ὅτι ὁ κ. Σπ. Μελάς ἐθύμωσε δωρεάν μὲ τὰ «Γράμματα» ἀφοῦ αὐτὰ ποτέ δὲν δημοσίευσαν κρίσῃ γιὰ τὰ ἔργα του, καὶ οὔτε κἂν ἔβγαιναν πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ὅταν διεσύρθῃ τὸ ἔργον τοῦ χρονογράφου τῆς «Νέας Ἡμέρας».

Τὸ συμπέρασμα λοιπὸν εἶνε ὅτι ὁ κ. Σπ. Μελάς δὲν τὰ ἔχει εἰδικῶς μὲ τὰ «Γράμματα», ἀλλὰ δογματικά, ἀμετάκλητα καὶ χωρὶς συζήτηση θεωρεῖ λαθρόβιο κάθε περιοδικὸ πού τυχόν ἔχει κατακρίνει τὰ ἔργα του. Ἄς γνωσθεῖ λοιπὸν τὸ πρᾶγμα. Τὰ «Γράμματα» μὲ λύπην τους κρατοῦν στὴ διάθεση τοῦ περιοδικοῦ πού ἔχει δημοσιεύσει τὴν «κατὰ Μελά κρίσιν» τὸν τίτλον τοῦ λαθροβίου.

Ο Κ. ΣΚΙΠΗΣ ΕΧΕΙ ΓΝΩΜΕΣ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ

Ἐνας ἀπὸ τοὺς τελευταίους πού θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν γνώμη γιὰ τὴν «Ἐρευνα» τῶν «Γραμμάτων» βέβαια εἶναι ὁ κ. Σ. Σκίπης γιὰ τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος τῶν ιδεῶν πάντα ἔμεινε «ἄγνωστη γῆ». Καὶ ὅμως μὲ ἐπαινετὴ προθυμία καὶ σπουδὴ σὲ ἓνα χρονογράφημα—ὠρισμένως σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ λόγου ἐφαρμόζεται τὸ σύστημα τοῦ tout à l'égout—μᾶς κάνει κοινωνοὺς τῆς ριζικῆς ἀκατανοησίας πού τὸν δέρνει.

Ὁ κ. Σ. Σκίπης πού καλλιεργεῖ μὲ φιλαρέσκεια καὶ ἐπιτυχία τὶς γλωσσικὰς γκάφες, δὲν ἐννοεῖ τὸ «βασικὸς» τὸ «ἐπιστημονισμὸς» τὸ «ὄρμῳ σὲ νέα δρᾶση». Ἀλλοίμονο ἂν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶχε γιὰ μόνον τῆς πλουτο τὸ ζητιάνικο γλωσσάριον τοῦ Σκίπῃ.

Ὁ κ. Σκίπης ἔχει καὶ ιδέες. Ὡς οὐκ πολὺ κουραστικές, οὔτε καὶ πολὺ φρέσκες, οὔτε καὶ πολὺ ἀπόλυτης πρωτοτυπίας : Ἰδέες παρμένες ἀπὸ τὸ σταθερὸ κεφάλαιο, πού τοκογλυφικὰ δανεῖζει σκέψη στοὺς δημοσιογράφους. Ἡ ἠθικὴ καὶ ὁ φρασεολογικὸς πατριωτισμὸς. Μ' αὐτὰ τὰ ὄπλα ἓνας δημοσιογράφος, μάλιστα ὅταν εἶναι ἀνέθικος, ἡμπορεῖ νὰ κυλίσει στὴ λάσπη—μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἀγέλης τῶν ἀναγνωστῶν—κάθε ἔργο, κάθε προσπάθεια, κάθε εὐγενικὰ ἰδέα.

Ὁ κ. Σκίπης ἔχει καὶ γνώμες. Φρονεῖ πῶς εἶναι προσβολὴ γιὰ ἓνα ἄνθρωπον τῶν γραμμάτων νὰ ἔχει καὶ κάποιον βιοποριστικὸ ἐπάγγελμα. Ὁ τραπεζιτικὸς ὑπάλληλος, ὁ ἔμπορος, ὁ χρηματιστὴς εἶναι στιγματισμένοι φαίνεται στὰ μάτια του. Καὶ ὁ χρονογράφος λοιπὸν πού πουλεῖ μὲ τὸν πῆχυ γνώμες καὶ εὐφυολογήματα πού δὲν τὰ πιστεύει καὶ πού δὲν εἶναι δικὰ του, ἐξασκεῖ ἐπάγγελμα παρουσιάσιμο ἄρᾳ γε ;

Μήπως ἡ ἀναξιδίωπρη ζητιανιά πού φέρνει στὶς πρόστυχες ὑποχωρήσεις. . . . ;

Ἄν ὁ κ. Σκίπης δὲν εἶχε γραμμένα καὶ μερικὰ καλὰ ποιήματα, καμμιά ὄρεξι δὲν θὰ εἶχαμε νὰ καταιβοῦμε στὸ δημοσιογραφικὸ βόθρο ὅπου αὐτὰ ρεσκα κυλιέται τώρα.